

УДК 631.164.01.15:636.2

Ф.М. Алієв, здобувач¹

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ
РОЗПОДІЛУ ТА ЗАКУПІВЛІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ**

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці з початку незалежності України, можна розглядати в контексті змін від централізовано-директивної економіки до інституційної організованої системи ринкового типу. Сільське господарство України представляє собою еволюційну систему, індикатори якої відображають трансформаційні зміни, і в своєму розвитку залежать як від формування системи інститутів ринкової інфраструктури, так і від ефективності суспільного виробництва взагалі.

Зберігання незадовільного стану розвитку логістичних систем на сільськогосподарських підприємствах України обумовлено наслідками загальносистемної структурно-відтворювальної кризи, посиленої трансформаційним спадом сільськогосподарського виробництва, а також неефективним вирішенням проблем радикального оновлення техніко-технологічного потенціалу. У цьому контексті дуже важливим є вивчення ринку постачання ресурсів, контроль матеріалів й готової продукції, удосконалення систем матеріально-технічного та інформаційного забезпечення підприємств на основі логістичного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням різноманітних аспектів логістичних концепцій процесів розподілу та

¹ Науковий керівник – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН, завідувач кафедри виробничого менеджменту та агробізнесу Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва Ульяновко О. В.

закупівлі займалося багато зарубіжних та вітчизняних вчених. Дослідження у зазначеному напрямі проводили такі відомі вчені: Б. Анікін, А. Балалаєв, Д. Вордлоу, А. Гаджинський, Є. Крикавський, Р. Ларіна, М. Окландер, О. Перебийніс, Ю. Пономарьова, Г. Руденко, О. Симоненко, О. Сумець, О. Тридід, [1-10] та ін. Відзначаючи цінність результатів дослідження названих авторів і сучасних наукових розробок у сфері аграрної логістики, слід зауважити, що окремі аспекти зазначеної проблеми залишаються недостатньо вивченими.

Формулювання цілей статті. Визначення основних методів організації логістичних процесів розподілу та закупівлі сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу досліджень. Раціональність закупівлі є необхідною умовою комерційного успіху діяльності сільськогосподарських підприємств. Але при наявності необхідного фінансово-технологічного рівня, тобто при наявності передової технології і новітньої техніки, нераціональне використання закупівельних можливостей може істотно знизити результати діяльності сільськогосподарського підприємства.

Особливо важливу роль при закупівлі продукції має оптовий посередник, який стає сполучною ланкою в логістичному ланцюзі, та займає провідне місце між безпосереднім товаровиробником і численними споживачами, нейтралізуючи негативні особливості сільськогосподарського виробництва: сезонність, територіальний фактор, кліматичні умови та ін. Отже, при організації закупівлі продукції, заснованої на принципах і методах логістики, слід враховувати встановлені в цьому дослідженні галузеві особливості руху сільськогосподарської продукції. Крім того, слід враховувати і комерційні чинники, найважливішими з яких є конкуренція і ціноутворення.

Організація закупівлі є предметом спеціального напрямку в логістиці – закупівельна або заготівельна логістика [3].

Згідно з цим, основною задачею логістики є вивчення кон'юнктури ринку – співвідношення пропозиції і попиту, рівень цін.

В умовах лібералізації цін, навіть в умовах недосконалої конкуренції, ринок сільськогосподарської продукції прагне до свого рівноважного стану. Тому, головним пунктом цінової політики закупівельної логістики є визначення рівноважної ціни, для чого використовуються моделі Л. Вальраса та А. Маршала [9, с. 15-28].

Алгоритм встановлення рівноважної ціни, за моделлю Л. Вальраса представлений на рис. 1.

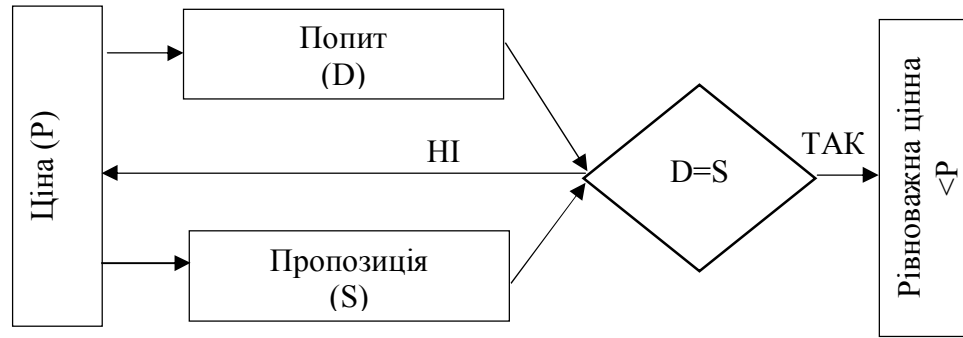

Рис. 1. Алгоритм визначення рівноважної ціни на сільськогосподарську продукцію по моделі Л. Вальраса

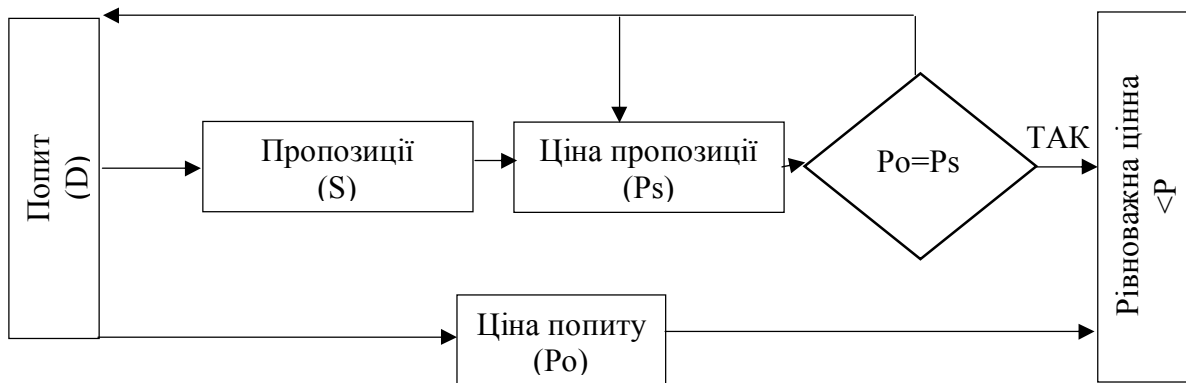

Рис. 2. Алгоритм визначення рівноважної ціни на сільськогосподарську продукцію по моделі А. Маршалла

Розвинутий сільськогосподарський ринок характеризується активною діяльністю аграрної біржі. Описані алгоритми можуть відображати роботу аграрних бірж. Основна суть таких бірж, як правило полягає в тому, що вона може працювати з ще невиробленою продукцією, тобто з ще не зібраним урожаєм, а тому основною формою торгів є ф'ючерсні угоди з хеджуванням, яке полягає в тому, що відбувається страхування ризиків при закупівлях, обумовлене очікуваним урожаєм і пов'язаним з ним коливанням цін на сільськогосподарську продукцію. Важливо також відзначити, що споживач, відреагувавши на ціну продавця, як правило, керується не корисністю для себе, а тим, які ціни у інших продавців. З цих позицій важливою для споживачів виявляється проблема вибору.

Цінова стратегія комерційної логістики формується в умовах ринкової рівноваги в інтерпретації теореми Ерроу-Дербі [9.с.73-75]. Згідно з теоремою Ерроу-Дербі рівновага – це сукупність векторів цін, векторів споживання, виробничо-технологічних векторів, які оптимальні для кожного учасника ринку при даних цінах, при цьому має місце

рівність попиту і пропозиції. Іншими словами, всі учасники ринку, в тому числі, товаровиробники пристосовуються до існуючих цін.

Слід також враховувати, в умовах тривалої ринкової рівноваги, тимчасові кон'юнктурні зміни, які вносять оперативні корективи в цінову стратегію логістики при закупівлі сільськогосподарської продукції на оптовому ринку. У кінцевому рахунку цінова стратегія комерційної логістики зводиться до ціноутворення на закупівлі матеріальних ресурсів. На ринок зі своєю ціною виходить не тільки продавець а також і покупець, причому кожен зі своїм інтересом.

Ціна пропозиції сільськогосподарської продукції, як правило, більше ціни попиту. Для забезпечення рівноважного стану обігу сільськогосподарської продукції, а головне – для підтримки вітчизняних сільгоспвиробників, ціна попиту повинна відповідати цінам пропозиції. Для цього потрібно використовувати основні напрямки для задоволення цієї вимоги: скорочення витрат; збільшення грошових коштів; збалансованість ринку. Зниження витрат досягається за рахунок відповідності організаційно-технологічного рівня, включаючи логістичний менеджмент, який відповідає світовим стандартам. Збільшення фінансових можливостей можливо досягти за рахунок: збільшення валового доходу; систематизування виробничих процесів, кредитування, субсидії, дотацій, субвенцій, преференції. Збалансованість ринку сільськогосподарської продукції досягається за рахунок імпорتنих закупівель. При дефіциті будь якого виду продукції конкуренція на цьому ринку має місце як конкуренція за попитом. При цьому покупці знаходяться в нерівному співвідношенні. У більш сприятливому становищі знаходяться покупці в системі «Procurement», тобто в системі державних закупівель.

Інтерес до системи «Procurement» у всьому світі залишається досить високим. Світова практика показує, що найбільш ефективним способом виконання принципів даного методу є публічні торги. У багатьох країнах світу існують порогові параметри обов'язковості публічних торгів. У цьому випадку основним прикладом є практика держзакупівлі США: американські компанії володіють переважним правом на укладення комерційних угод з державою за умови, що пропонується ними ціна не більше ніж на 6% вище ціни, пропонуваної іноземними постачальниками [1, с. 7].

Таким чином, логістика «Procurement» є важливим засобом державного регулювання економіки кожної країни. За допомогою держзакупівлі уряд дозволяє вирішити багато економічних, і соціальних проблем, зокрема, це підтримка вітчизняних сільгоспвиробників.

Держзакупівлі носять також міжнародний характер, регулюють зовнішньоекономічні відносини, зокрема, міжнародну торгівлю сільськогосподарською продукцією.

Таким чином, на наш погляд для закупівлі в сільському господарстві слід виконувати наступні логістичні операції: визначення асортименту сільськогосподарської продукції – по культурах, категоріям і гатункам; визначення потреби і обсягів закупівлі ресурсів на підставі маркетингових досліджень і роботи з постачальниками – споживачами; розрахунок ціни попиту на основі корисності для даного споживача за системою "мінімум-максимум"; розрахунок вартості продукції з урахуванням наданих пільг (преференцій); обґрунтування вибору постачальника продукції; встановлення господарських зв'язків постачання (закупівлі) продукції; обґрунтування засобів та методів транспортування продукції і встановлення ділових зв'язків з транспортними підприємствами; розрахунок термінів (графіку) постачання; вибір системи розміщення (дислокації) і управління запасами; визначення номенклатури та ефективності послуг постачання; визначення доцільного для даного підприємства порядку фінансових розрахунків з постачальниками, підприємствами та організаціями відповідної інфраструктури.

Висновки. В ході дослідження визначено, що оптимізація господарських зв'язків вимагає виконання цілого комплексу робіт як з боку споживача, так і з боку виробника – основних учасників ринку сільськогосподарської продукції. А застосування логістики значно підвищить рівень ефективності сільськогосподарських підприємств та вплине на виробництво та рівень споживання конкретної продукції на певних географічних територіях. Також встановлено, що головним пунктом цінової політики закупівельної логістики є визначення рівноважної ціни, на основі алгоритму визначення рівноважної ціни.

Бібліографічний список: 1. Гордон М.П. Функции и развитие логистики в сфере товарообращения / М.П. Гордон // Риск. 1993. – №1. – С. 642-647. 2. Гудков В.А. Основы логистики: [учебн. для вузов] / В.А. Гудков, Л.Б. Миротин, С.А. Ширяев, Д.В. Гудков; [под ред. В.А. Гудкова]. – М.: Горячая линия-Телеком, 2004. – 351 с. 3. Залманова М.Е. Закупочная и распределительная логистика / М.Е. Залманова // Саратов: СПИ, 1992. – 83 с. 4. Кочубей Д. Оцінка ефективності функціонування логістичної системи торговельних підприємств / Д. Кочубей // Вісник Київського національного торговельно-

економічного університету. – 2009. – № 4. – С. 59-66. 5. Кристофер М. Логистика и управление цепочками поставок / М. Кристофер; [под общ. ред. В.С. Лукинського]. – СПб.: Питер, 2004. – 316 с. 7. Миротин Л.Б. Логистика для предпринимателей: [учеб. пособие] / Л.Б. Миротин, Ы.Э. Ташбаев. – М.: Инфра-М, 2003. – 252 с. 8. Осипенко С.М. Управління ефективністю логістичної діяльності підприємства на основі факторно-операційного підходу / С.М. Осипенко // Логистика: проблемы и решения. – 2013. – № 1(44). – С. 85-89. 9. Плоткин Б. К. Ведение вкоммерцию и коммерческую логистику / Б.К. Плоткин. – СПб.: Изд-во СПбУЭФ, 1996. – 171 с. 10. Сумець О.М. Критичний аналіз підходів до оцінки логістичної діяльності підприємств: препринт / О.М. Сумець. – Харків: КП «Міська друкарня», 2014. – 30 с.

Алиев Ф.М. Теоретические основы организации логистических процессов распределения и закупки сельскохозяйственной продукции. В статье исследованы теоретические основы организации логистических процессов распределения и закупки сельскохозяйственной продукции. Определено, что рациональность закупки является необходимым условием коммерческого успеха деятельности сельскохозяйственных предприятий. Обоснованы основные направления формирования ценовой стратегии коммерческой логистики в условиях рыночного равновесия, при которой следует учитывать временные конъюнктурные изменения, которые вносят оперативные коррективы в ценовую стратегию логистики при закупке сельскохозяйственной продукции на оптовом рынке.

Aliev F. The oretical basis for the organization of logistics processes of distribution and procurement of agricultural products. The article explores the theoretical basis for the organization of logistics processes of distribution and procurement of agricultural products. Determined that the purchase of rationality is a prerequisite for the commercial success of agricultural enterprises. The basic directions of formation of commercial pricing strategy of logistics in terms of market equilibrium in which should be considered temporary tactical changes that make operational adjustments to the pricing strategy of logistics in the procurement of agricultural products in the wholesale market.